

Utjecaj koronakrize na hrvatsko gospodarstvo

Županić-Lučić, Leo

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:923003>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

LEO ŽUPANIĆ- LUČIĆ

**UTJECAJ KORONA KRIZE NA HRVATSKO
GOSPODARSTVO**

Završni rad

Pula, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

LEO ŽUPANIĆ- LUČIĆ

**UTJECAJ KORONA KRIZE NA HRVATSKO
GOSPODARSTVO**

Završni rad

JMBAG: 0303042604

Studijski smjer: Turizam

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Trgovina i turizam

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

Pula, prosinac 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera turizam ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, _____ 2022.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Student:

U Puli, _____ 2022.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SVJETSKE EPIDEMIJE KROZ POVIJEST	3
2.1. Pojam epidemije i pandemije	3
2.2. Kuga ili crna smrt	4
2.3. Španjolska gripa	6
2.4. COVID-19 pandemija	7
3. UTJECAJ COVID-19 NA ODABRANA GOSPODARSTVA	10
3.1. Utjecaj pandemije na europsko i svjetsko gospodarstvo	10
3.2. Kinesko gospodarstvo tijekom COVID-19 pandemije	12
3.3. Gospodarstvo SAD-a tijekom COVID-19 pandemije	14
3.4. Švedsko gospodarstvo tijekom COVID-19 pandemije	15
4.UTJECAJ COVID-19 NA GOSPODARSTVO HRVATSKE	16
4.1. Utjecaj COVID-19 pandemije na BDP	16
4.2. Utjecaj COVID-19 pandemije na stopu (ne)zaposlenosti	18
4.3. Utjecaj COVID-19 pandemije na platnu bilancu	20
4.4. Utjecaj COVID-19 pandemije na turizam i promet.....	21
5. MJERE ZA OBNOVU I OPORAVAK OD KORONA KRIZE	24
6. ZAKLJUČAK	27
LITERATURA	28
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	31
SAŽETAK	32
SUMMARY	33

1. UVOD

U suvremenom svijetu prepoznatljivo je kako se mnoge zemlje susreću s brojnim izazovima koji znatno utječu na njihova gospodarstva. Obzirom na postojanje vanjskih utjecaja može se reći da svaka zemlja formira određeni sustav u ostvarivanju rasta i razvoja. Cilj svake zemlje je da svoje gospodarstvo svede na najvišu razinu funkcionalnosti kroz učinkovitost različitih sektora. Djelatnosti obično doprinose jačanju gospodarstva i time povećanju BDP-a, te je iz tog razloga važno uspostaviti adekvatan model upravljanja u ekonomskom, društvenom i političkom smislu. Međutim, vanjski utjecaji poput globalnih pandemija mogu izrazito negativno utjecati, kako na gospodarstvo, tako i na društvo u cjelini.

Kroz povijest, vidljivo je kako su se pojavile epidemije poput kuge, španjolske gripe, te COVID-19 pandemije, i time narušile brojna gospodarstva. Treba naglasiti kako se pri opadanju BDP-a i obustavljanju poslovanja brojnih poduzeća dogodio i negativan efekt u društvenom smislu što se manifestiralo kroz povećanje nezaposlenosti, pogoršanje zdravstvenog stanja stanovništva i u konačnici povećanje smrtnosti stanovništva. Većina zemalja radi ovakvih problema poduzima preventivne mjere i strategije kako bi ublažile efekt kriznih situacija i vratile gospodarstvo u prvobitno stanje. U ovom radu naglasak se stavlja na utjecaj COVID-19 pandemije na hrvatsko gospodarstvo i strateške aktivnosti koje doprinose obnovi i oporavku.

Tijekom pandemije Hrvatska je poduzela određene mjere kako bi smanjila njezino širenje, iako je to ostavilo negativne posljedice na gospodarstvo i društvo. No, važno je naglasiti kako se bez obzira na mogućnost nastanka negativnih posljedica u ekonomskom i društvenom smislu Hrvatska vodila društvenom odgovornošću i time provela mjere kojima je osigurala društvo kroz zdravstvenu zaštitu i financijske potpore. Gospodarstvo uslijed pandemije doseglo je nagli pad što je predstavilo izazov u kreiranju novih modela upravljanja kako bi Hrvatska u konačnici suzbila utjecaje krize i izašla iz krizne situacije.

Rad se, pored Uvoda i Zaključka, sastoji od 4 poglavlja. U prvom poglavlju predstavljene su neke od svjetskih epidemija koje su se kretale kroz povijesno razdoblje i COVID-19 pandemija. Drugo poglavlje temelji se na izazovima svjetskog gospodarstva te na ponašanje Kine, SAD-a i Švedske tijekom COVID-19 pandemije. U trećem poglavlju govori se o utjecaju COVID-19 pandemije na BDP RH, stopu (ne)zaposlenosti, platnu bilancu RH, te utjecaj na turizam i promet. Četvrto poglavlje usmjereno je na pojašnjenje provedenih mjera za obnovu i oporavak nakon krize.

U ovom završnom radu primjenjuju se metoda analize i sinteze, induktivna i deduktivna metoda, te metoda deskripcije i kompilacije.

2. SVJETSKE EPIDEMIJE KROZ POVIJEST

2.1. Pojam epidemije i pandemije

Pojam emergentnih zaraznih bolesti označava novo-otkrivene zarazne bolesti koje se prvi puta pojavljuju u populaciji. Njihovu pojavu gotovo je nemoguće predvidjeti, a kada se pojave često ih je teško držati pod kontrolom (EC:2022). Zarazne bolesti jedno su od najvećih javno-zdravstvenih problema populacije. Poznate su na planeti od davnina, a kroz povijest ostavile su nenadomjestiv trag na ljude. Zarazne bolesti koje se pojavljuju uključuju epidemije i pandemije. Ova dva pojma su različita iz razloga što epidemije definiraju pojavu određene zarazne bolesti na određenom području koju karakteriziraju veći broj oboljelih no što je uobičajeno, dok pandemije karakteriziraju naglo širenje epidemije na više država ili kontinenta u relativno kratkom razdoblju (Civilna zaštita:2022).

Nepredvidljivo nastajanje novih bolesti prepoznato je puno prije spoznaje uzročnika bolesti. Uz brojčanu nesigurnost, ono što je sigurno, je da pojava emergentnih zaraznih bolesti čini veliki dio zaraznih bolesti. Pandemije su kroz povijest bile uzrok velikog broja smrtnih slučajeva. Pandemije koje su ostavile posljedice kroz povijest jesu: (Synlab, 2022.)

- kuga ili crna smrt – 14. stoljeće
- španjolska gripa – 20. stoljeće
- COVID-19 pandemija – 21. stoljeće

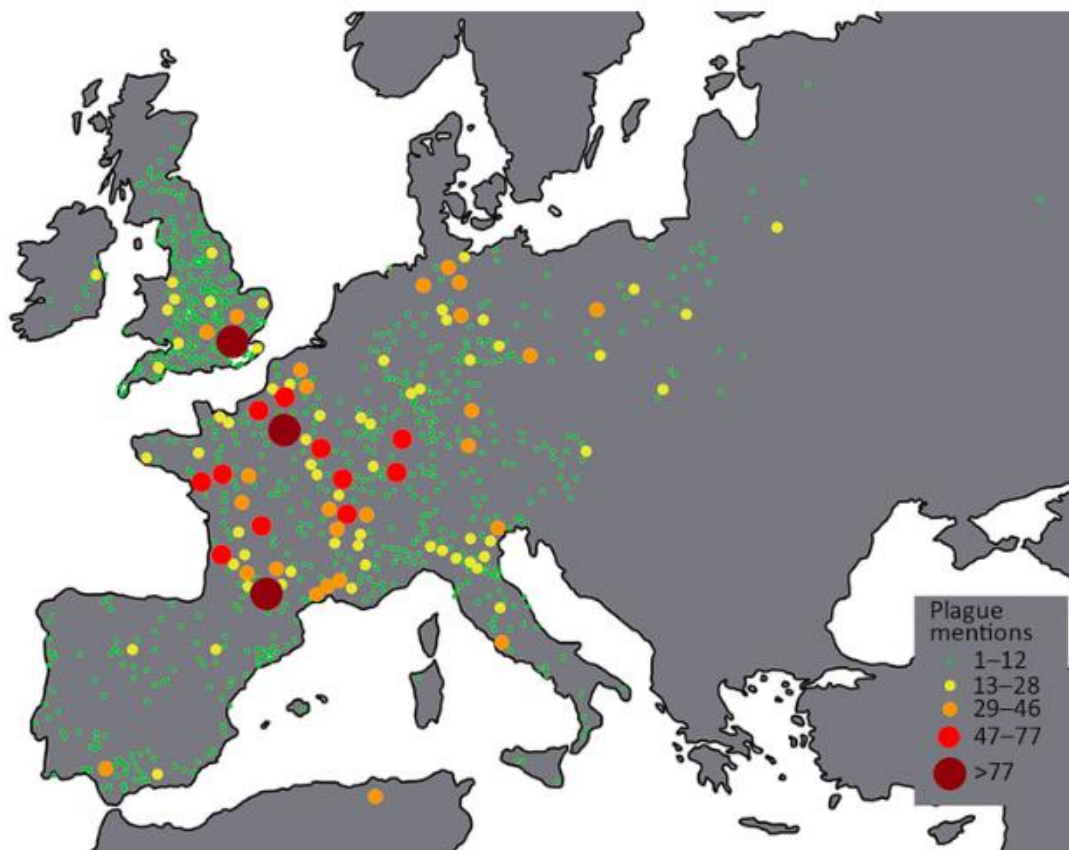
2.2. Kuga ili crna smrt

Kuga (lat. pestis) kao povijesna bolest predstavlja jednu od najopasnijih i najzaraznijih epidemijskih bolesti, a osim što je bolest poznata još od srednjeg vijeka, uzrok ove bolesti otkriven je tek krajem 19. stoljeća kada je bakteriološki dvojac – Japanac Shibasabura Kitasato i Švicarac Alexandre Yersin – uspio izolirati bacil kuge (*Yersinia pestis* ili *Pasteurella pestis*). Bacil kuge živi u divljim glodavcima, a prijenosnici su buhe koje žive na tim glodavcima. (Ravančić, 2006.).

Kroz povijest su zabilježene tri velike svjetske pandemije, 541., 1347. i 1894. godine. Svojom pojavom ostavile su velike posljedice, kao što je velika smrtnost ljudi i životinja diljem nacija i kontinenata. U više valova kuga je promijenila društveno i ekonomsko stanje društva. Crna smrt iz 1347. bila je prva velika europska epidemija kuge koja se dogodila između 14. i 18. stoljeća.

Godine 1346. u europskim morskim lukama poznato je da postoji epidemija kuge na istoku, a 1347. godine kugu je iz Male Azije donijela na Krim tatarska vojska kana Janibega, koja je opkolila grad Kaffu (danas Feodosya u Ukrajini), đenovljanski trgovački grad. Opsada Tatara bila je neuspješna, a prije odlaska, prema opisu Gabriela de Mussisa iz Piacenze, u Kaffu su katapultirali leševe ljudi koji su umrli od crne smrti. U panici su đenovljanski trgovci pobjegli na galijske brodove s "bolestima koje su ih potresle do kostiju" u Carigrad i preko Sredozemlja u Messinu na Siciliji, gdje je krenula velika europska pandemija. Godine 1348. kuga je stigla u Marseille, Pariz i Njemačku, zatim u Španjolsku, Englesku i Norvešku 1349. (Frith, 2012.)

Slika 1. Žarišta crne smrti tijekom 14. stoljeća

Izvor: Curtis, D. (2018.), Dangers of Noncritical Use of Historical Plague Data, https://www.researchgate.net/publication/321443119_Dangers_of_Noncritical_Use_of_Historical_Plague_Data/link/5a3a652a458515889d2ddbc8/download, pristupljeno 15.05.2022.

Između 1347. i 1350. godine Crna smrt je odgovorna za smrt četvrtine stanovništva Europe, više od 25 milijuna ljudi, te uz to i 25 milijuna u Aziji i Africi. Stopa smrtnosti bila je viša u gradovima poput Firence, Venecije i Pariza gdje je više od polovice umrlo od kuge. Druga velika epidemija bila je 1361. godine u kojoj je umrlo oko 20% europskog stanovništva. Slika 1 prikazuje rasprostranjenost epidemije kuge i njezinih žarišta na europskom teritoriju. Proces modernizacije rezultirao je suzbijanjem epidemije kuge na europskom kontinentu krajem 18. stoljeća. Navedeni procesi manifestiraju se kao rezultat stvaranja apsolutističkih društava koja su tijekom 18. stoljeća dodatno ulagala sredstva u stvaranju opće zdravstvene zaštite stanovništva (Frith, 2012).

2.3. Španjolska gripa

Španjolska gripa u trajanju od 1918. do 1919. godine bila je kratka, ali ozbiljna. Procjene broja smrtnih slučajeva u svijetu tijekom pandemije kreću se od 20 do 100 milijuna. Naime, pojedina istraživanja procjenjuju da je broj smrtnih slučajeva u svijetu od 1918. do 1920. bio 39 milijuna, sa prosječnom stopom smrtnosti od 2% (CDC, 2022).

Postoje različite procjene zbog nepotpune evidencije, međutim, čak i najniža procjena (20 milijuna) je oko 2,5 puta više od broja poginulih u Prvom svjetskom ratu. Podrijetlo virusa iz 1918. također nije jasno, a studije sugeriraju da bi virus mogao potjecati iz Francuske, Kine ili Kansasa. Unatoč neizvjesnom podrijetlu, pandemija se često opisuje kao niz valova. Prvi, tada manje smrtonosan, dogodio se u proljeće/ ljetu 1918. Drugi je potom smrtonosno pogodio mnoge zemlje od rujna do studenog 1918. Dvije trećine smrti dogodilo se 1918. Treći val krenuo je u proljeće 1919., dok je četvrti val zahvatio nekoliko zemalja 1920. godine (Beach i dr: 2020).

Pandemija španjolske gripe smatrala se najtežom i najraširenijom epidemijom modernog doba, koja je zahvatila cijeli svijet, počevši u proljeće 1918. godine. Bila je to jedna od, do tada najvećih zdravstvenih poremećaja početkom 20. stoljeća. Obilježile su je relativno visoke stope smrtnosti. Učestalost smrtnosti najviše je porasla među osobama u dobi od 20 do 40 godina. Godine 1918. vrlo je mali broj zemalja uspostavio javne programe socijalne sigurnosti ili mirovine za udovice, pa su se udovice suočavale s velikim ekonomskim poteškoćama. Mnogo je više zabilježenih samoubojstava, povezanih sa nepodnošljivim gubitkom članova obitelji ili rodbine u zemljama poput SAD-a, Južnoafričke Republike i Novog Zelanda. Ekonomski troškovi pandemije 1918.-1920. u Sjedinjenim Državama iznosili su čak 100 milijuna dolara. (Mamelund: 2008).

Slika 2. Kretanje pandemije španjolske gripe u 20. stoljeću

Izvor: Mulhern, O., (2020.), Mapping the Spanish Flu Pandemic, https://earth.org/data_visualization/pandemic-map-the-spanish-flu/ , pristupljeno 15.04.2022.

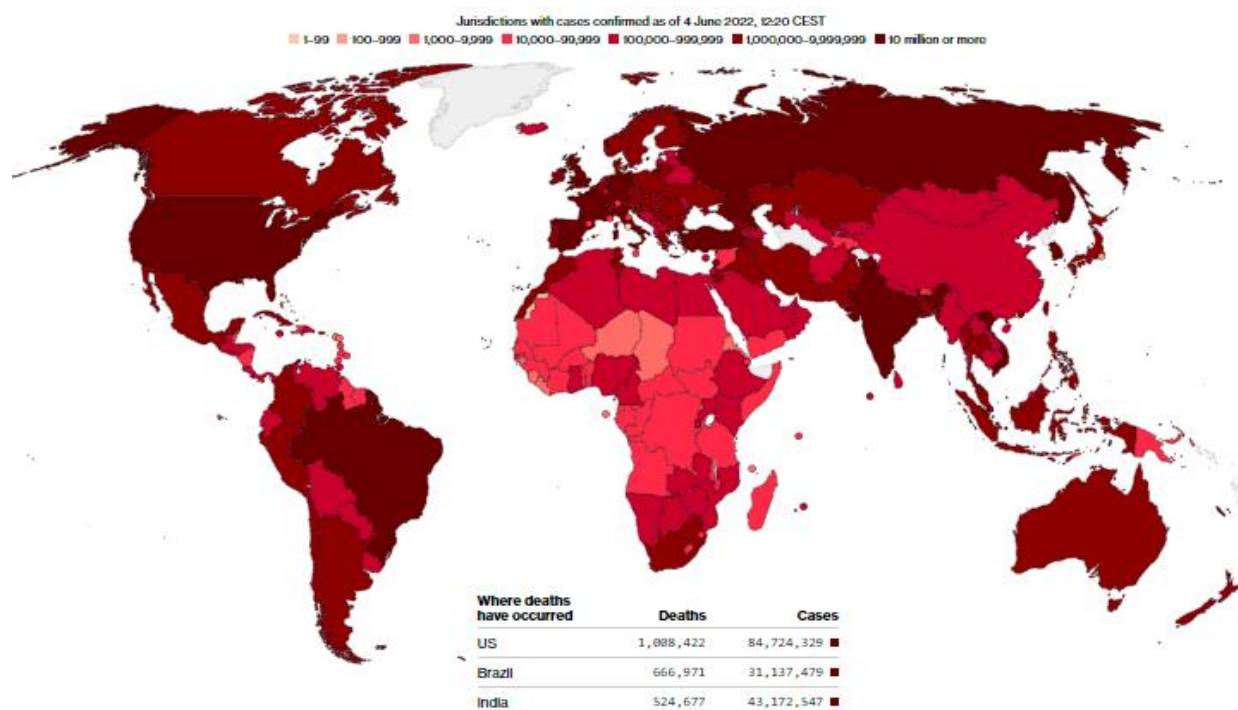
Prema prikazu kretanja pandemije na svjetskoj razini, jedna od pretpostavki je da je španjolska gripa potekla iz Kine (crvena točka), iz koje su slani radnici preko Kanade da služe Britaniji i Francuskoj tijekom Prvog svjetskog rata.

2.4. COVID-19 pandemija

Krajem prosinca 2019. u kineskom gradu Wuhanu pojavila se zarazna upala pluća nepoznate etiologije. Bolest se brzo proširila i izazvala pandemiju na globalnoj razini. Ubrzo nakon pojave bolesti, Kineski centar za kontrolu i prevenciju bolesti (Chinese Center for Disease Control and Prevention) utvrdio je da se radi o novom koronavirusu SARS-CoV-2 (teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2), a bolest, nazvana je koronavirusna bolest 2019., skraćeno kao COVID-19 (Xie i Chen:2020). Specifičnost virusa COVID-19 je u tome što se prenosi izravno s osobe na osobu kapljičnim putem, te

neizravno, u kontaktu s kontaminiranim predmetima i površinama (Vince: 2020). U medijima i na društvenim mrežama zavlada je panika i strah u društvu. Strah i stres doveli su do zabrinutosti i paralize shvaćanja što se zapravo zbiva. Potaknute su inovacije i istraživanja u svrhu boljeg razumijevanja i pripreme za nadolazeću opasnost. (V.Šonje: 2020). Zbog toga je provedeno istraživanje o tome koliko dugo virus može preživjeti na površinama od različitih materijala, a dobiveni su sljedeći rezultati: 4 sata na bakrenim površinama, 24 sata na kartonskim površinama, 48 sati na površinama od nehrđajućeg čelika i 72 sata na plastičnim površinama. Virus može preživjeti u zraku do tri sata (Suman et al.: 2020). Brojni su čimbenici na temelju kojih će se oblik bolesti kod zaražene osobe razviti, kao i kakve će biti posljedice i ishod infekcije. Iako pandemija još uvijek traje, prema dosadašnjim istraživanjima, bolest se češće javlja kod osoba srednje i starije životne dobi, a ishod je uglavnom smrtonosan za osobe starije od 70 godina.

Slika 3. Utjecaj i raširenost COVID-19

Izvor: Bloomberg-Tracking Covid-19 statistics, [Coronavirus: Mapping Covid-19 Confirmed Cases and Deaths Globally \(bloomberg.com\)](https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-01/coronavirus-mapping-covid-19-confirmed-cases-and-deaths-globally) pristupljeno 01.05.2022.,

Prema Slici 3. do lipnja 2022. godine zabilježeno je preko 531 milijun slučajeva zaraze COVID-19, od čega je gotovo 6,3 milijuna smrtnih slučajeva, odnosno 1,12%. Grafički prikaz slučajeva varira u rasponu tonova crvene boje od kojih svijetlocrvena prikazuje manji broj slučajeva dok tamnocrvena velike brojeve slučajeva zaraze korona virusom. Najveći broj slučajeva i smrti uzrokovane ovom bolesti imaju SAD, Brazil i Indija.

3. UTJECAJ COVID-19 NA ODABRANA GOSPODARSTVA

3.1. Utjecaj pandemije na europsko i svjetsko gospodarstvo

COVID-19 pandemija je direktno uzrokovala posljedice koje su se odrazile na europska i svjetska ekonomska događanja i trendove. Jedan od glavnih čimbenika je nastanak ekonomske recesije koja se proširila i direktno utjecala na globalnoj razini. Negativni utjecaj pandemije odražava se, osim zdravstvenog i socijalnog, i na ekonomski sustav uzrokujući ekonomski pad i recesiju. Kada govorimo o pandemiji postoji neizvjesnost o trajanju i intenzitetu njena negativnog utjecaja na ekonomski sustav zbog toga što je njeno trajanje nemoguće predvidjeti te često imamo pandemiju koja traje u takozvanim valovima. Navedeno utječe na svakodnevne izmjene i prilagođavanje procjena budućih ekonomskih kretanja (Dans:2020).

Predviđa se da će recesija koja je neupitna i neizbježna, biti slična onoj iz 1929. godine, s razlikama u procjeni njenog trajanja. Ipak, najranjiviji u ovom razdoblju je zdravstveni sustav, zbog značajnog broja zaraženih i bolesnih ljudi kojima je potrebna zdravstvena njega. Poseban je problem velik broj onih kojima je potrebna intenzivna njega, budući da zemlje s dobrim i razvijenim zdravstvenim sustavom, a posebno s većim brojem raspoloživih ležajeva na intenzivnoj njezi, lakše prevladavaju epidemiju. Upravo takav primjer pruža Njemačka, dok je Kina ovaj problem riješila odlukama države o proširenju bolničkih mjesta s obzirom na to da je zdravstveni sustav u ovoj zemlji pod državnom kontrolom. Na drugoj strani, u tržišnoj ekonomiji postoje različiti modeli zdravstvenih sustava koji se razlikuju obzirom na dostupnost i pokriće troškova za zdravstvene usluge. (Prašćević:2020).

Prema izvješću Svjetske banke iz 2020.; gospodarska kriza uzrokovana pandemijom najviše je pogodila tržišta u nastajanju i gospodarstva u razvoju tijekom više tromjesečja zbog pritiska na slabe zdravstvene sustave, gubitka trgovine i turizma, usporavanja gospodarskog prometa i smanjenih tokova kapitala te nepovoljnih financijskih uvjeta zbog rastućeg duga. Posebno su pogođeni izvoznici energije ili industrijske robe. Pandemija i postupci za usporavanje njena razvoja, smanjena potražnja za robama i uslugama, te smanjenje industrijske proizvodnje kao i kretanja robe i ljudi, direktno su utjecali na pad

potražnje za naftom i pad cijena nafte. Nadalje, pala je potražnja za metalima i robom što je uzrokovalo probleme povezane sa transportom (Fernandes:2020).

Tablica 1. Utjecaj pandemije COVID-19 na gospodarstvo

Poduzeća	<ul style="list-style-type: none"> - proizvođači automobila, poput Volkswagen i Ferrari, obustavljaju proizvodnju u Europi - otkazana su krstarenja - Zrakoplovne tvrtke su započele s prizemljivanjem svojih flota Airbus A380 te traže od zaposlenika dva mjeseca neplaćenog odmora - NBA, nogometne lige, Formula 1 suspendirana do daljnjeg - medijske grupe i TV mreže suočavaju se s naglim padom prihoda od oglasa - Amazon i Facebook objavili su niže procjene prihoda od oglasa - Gucci i Hermes, tvrtke luksuzne robe, zatvaraju sve svoje proizvodne pogone - trgovanje NYSE-om zaustavilo se nekoliko puta tijekom pandemije - Airbus je obustavio proizvodnju u Francuskoj i Španjolskoj - Norwegian Air otkazuje 85% letova i otpušta 90% osoblja - njemački turistički div TUI podnio je zahtjev za državnom pomoći - MGM zatvara sva odmarališta u SAD-u - McDonald's zatvara prostor za sjedenje u SAD-u. - talijansko brodogradilište Fincantieri zatražilo je od radnika da iskoriste svoje godišnje odmore. - švicarski proizvođači satova suočavaju se s poremećenom isporukom komponenti - turističke destinacije poput Pariza, Madrida, Venecije i Rima su napuštene
Globalno gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> - sektori na koje utječe izolacija - prijevoz, zabava, maloprodaja, hoteli i restorani - čine četvrtinu talijanskog Bruto društvenog

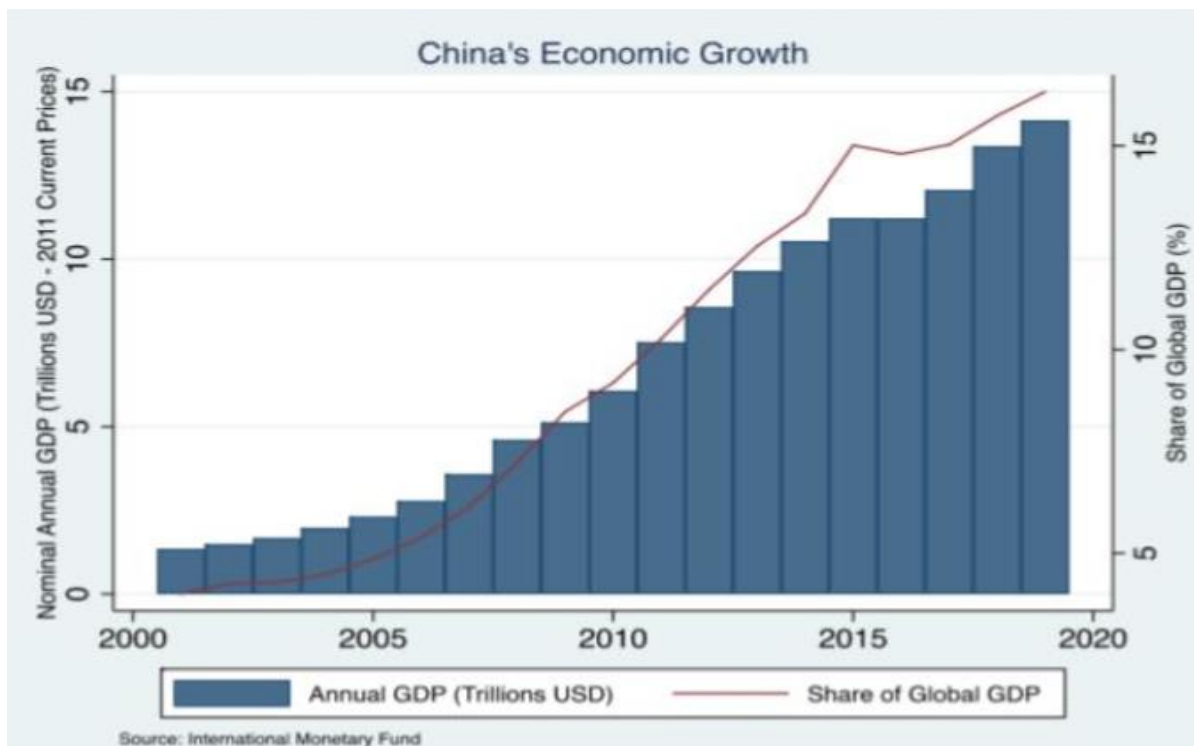
	proizvoda (BDP) <ul style="list-style-type: none"> - otkazuju se sajmovi i manifestacije - otkazivanje javnih okupljanja i sportskih događanja - Euro 2020., Olimpijske igre u Tokiju, odgođene za 2021. godinu - kanadska kompanija Cineplex Inc. zatvara svih svojih 165 poslovnica - Njemačka je ponudila tvrtkama "neograničene" kredite - Švicarska je otvorena samo za građane, stanovnike i putnike - uspostavljanje granica unutar Europske Unije
--	--

Izvor: izrada autora prema Fernandes, N. (2020), Economic Effects of Coronavirus Outbreak (COVID-19) on the World Economy str. 3

3.2. Kinesko gospodarstvo tijekom COVID-19 pandemije

Prema Fernandes (2020) epidemija koronavirusne bolesti (COVID-19) otkrivena je u Wuhanu u Kini u prosincu 2019., a zatim se početkom 2020. brzo proširila na više zemalja diljem svijeta, što je Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) okarakterizirala kao pandemiju. Pandemija COVID-19, samim time što je imala izravan utjecaj na kinesko gospodarstvo, unijela je poremećaje i probleme u globalni lanac opskrbe i vrijednosti, kao i recesiju u velika gospodarstva. U međuvremenu, panika uzrokovana pandemijom dodatno je pogoršala globalni trgovinski sustav i negativno utjecala na kinesko gospodarstvo koje je izvozno orijentirano. Kineska maloprodajna i industrijska proizvodnja naglo je pala u travnju, budući da su blokade diljem zemlje spriječile potrošače da kupuju, a tvornice da proizvode robu, bacivši dugu sjenu na kineske ekonomske ciljeve za 2022. Maloprodaja robe široke potrošnje pala je za 11,1 posto u odnosu na godinu dana ranije, što je najveći pad od ožujka 2020., prema podacima kineskog nacionalnog ureda za statistiku. Smanjenje je premašilo pad od 6,1 posto koji su analitičari očekivali.

Grafikon 1. Kretanje BDP-a Kine u razdoblju od 2000.-2020. godine

Izvor: prema Fernandes N. (2020), Economic Effects of Coronavirus Outbreak (COVID-19) on the World Economy, pristupljeno 15.04.2022.

Grafički prikaz 1 prikazuje ekonomski rast kineskog gospodarstva u razdoblju od 2000. do 2020. prema kojemu se može zaključiti da:

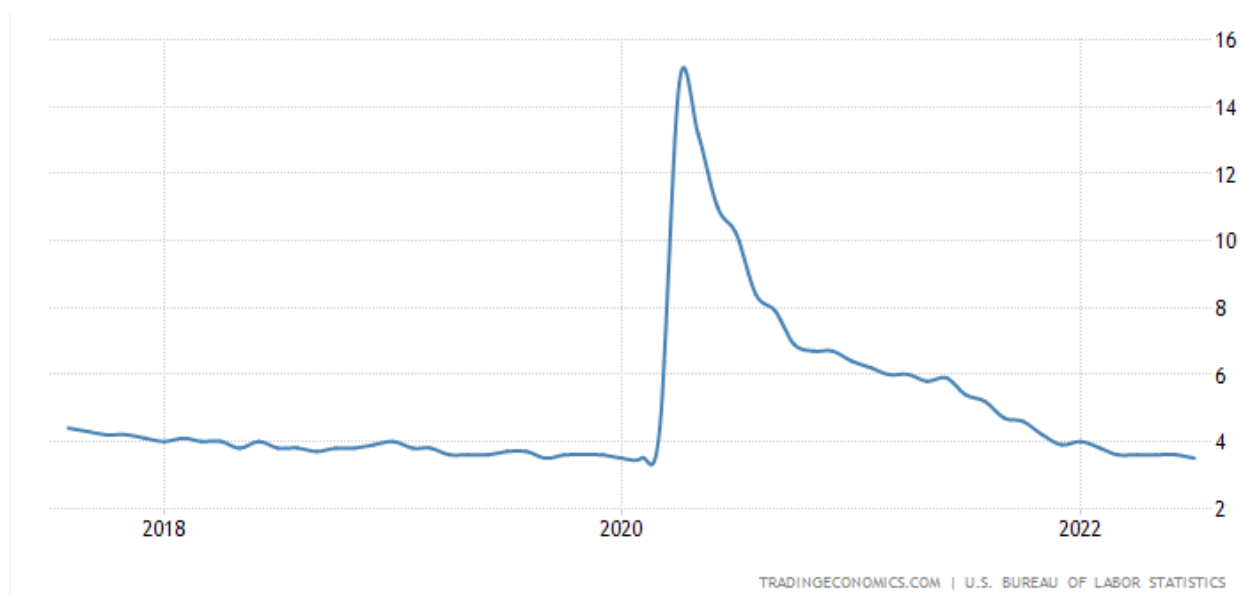
- je kinesko gospodarstvo obuhvaćalo 3 % svjetskog BDP-a u 2003. godini, dok je krajem razdoblja obuhvaćalo iznad 16 %,
- zbog opsega i volumena u svjetskom BDP-u bilo kakav poremećaj uzrokuje posljedice na ostalim tržištima
- je Kina najveći uvoznik i izvoznik dobara u širokom spektru industrijskih grana
- zemlje koje su uglavnom ovisne o uvozu dobara iz Kine imaju još veće posljedice (Fernandes, 2020:8)

3.3. Gospodarstvo SAD-a tijekom COVID-19 pandemije

Pandemija COVID-19 je u 2021. godini imala veliki utjecaj na gospodarstvo i ekonomiju SAD-a. Mnogi znanstvenici njen utjecaj prikazuju kao najveći poremećaj u gospodarstvu zemlje od razdoblja velike depresije 30-ih godina 20. stoljeća.

Posljedice pandemije najviše su utjecale na kretanje BDP-a, zaposlenosti, industrijsku proizvodnju, potrošnju i ulaganja. U 2020. godini zabilježen je najveći pad BDP-a od čak 32,9% na godišnjoj razini. Broj nezaposlenih bio je najveći u ljetnim mjesecima te godine; čak 30,2 milijuna ljudi (Grafikon 2).

Grafikon 2. Kretanje % nezaposlenosti u SAD od 2018.-2022.

Izvor: Trading economics, <https://tradingeconomics.com/united-states/unemployment-rate>, pristupljeno 15.05.2022.

Stopa nezaposlenosti od 15,2% dosegla je vrh u ljetnim mjesecima 2020., te nakon toga postepeno opada. Industrijska proizvodnja se također suočila s velikim nazadovanjem. Nadalje, ogromna količina ostvarenog prihoda se gomila jer je u prvom tromjesečju štednja potrošača skočila s 1,59 bilijuna dolara na 4,59 bilijuna dolara. Potrošnja potrošača koja čini više od dvije trećine američkog gospodarstva te je godine pala za

34,6%. Ulaganja u proizvodnju nafte pala su za 34,9 %, dok su ukupna poslovna ulaganja te godine pala za 27%. Investicije u infrastrukturu pale su po stopi od 38,7% (Li i dr. , 2021).

3.4. Švedsko gospodarstvo tijekom COVID-19 pandemije

Tijekom početne faze pandemije COVID-19 u proljeće 2020. Švedska je privukla pozornost ostalih gospodarstava zbog načina na koji se nosila s pandemijom. U usporedbi s mnogim drugim zemljama, Švedska je poduzela blaže mjere za sprječavanje širenja virusa. Činjenice koje podupiru navedenu tvrdnju su te da Švedska nije uvela karantenu niti zatvorila svoje granice, te je vlada smatrala da je uspješnija strategija davanja preporuka, a ne propisa. Restorani i barovi ostali su otvoreni tijekom cijele pandemije, iako su povremeno uvedena određena ograničenja poput ranijeg zatvaranja. Švedska je zabilježila drugi najveći broj slučajeva i najveći broj umrlih tijekom pandemije u usporedbi s ostalim nordijskim zemljama, iako ima najveći broj stanovnika u regiji (Stewart, 2022).

Švedsko gospodarstvo početkom ulaska u razdoblje pandemije svoju stabilnost je temeljilo na solidnoj gospodarskoj i financijskoj osnovi, niskim nacionalnim dugom i značajnim protekcijskim slojevima stvorenim pažljivim fiskalnim i monetarnim upravljanjem. Pomogla su i strukturna obilježja gospodarstva - visok udio poslova koji se obavljaju na daljinu, manji ugostiteljski sektor, te veliki izvozni. Industrijski sektor, a posebno sektori usmjereni na izvoz, također su se vratili brže i snažnije od očekivanog. Švedska statistika izvijestila je da se BDP smanjio za samo 2,2% u 2020., daleko manje od prosjeka EU-a te godine (6,4%) (MFAT, 2022).

4.UTJECAJ COVID-19 NA GOSPODARSTVO HRVATSKE

Gospodarski razvoj i rast može se definirati kao sveukupan napredak nacionalnog gospodarstva i životnog standarda stanovništva. Prema Čavrak (2011.) u ključne makroekonomske varijable kojima se dobiva cjelovit uvid u gospodarske karakteristike mogu se uvrstiti:

- kretanje proizvodnje/outputa (mjereno BDP-om)
- zaposlenost, odnosno nezaposlenost (praćena mjerenjem proizvodnosti rada, odnosno pokazateljem učinkovitosti korištenja rada kao oskudnog resursa)
- inflacija (mjerena indeksima kojima se bilježi promjena opće razine cijena i promjena relativnih cijena)
- tečaj nacionalne valute (uz analizu platne bilance, odražava različite aspekte ekonomske razmjene nacionalnog gospodarstva)

Pokušaji neutralizacije gospodarskih posljedica pandemije do sada su se oslanjali na standardne stabilizacijske mjere monetarne i fiskalne politike. Glavni cilj i misija je da se monetarnom i fiskalnom ekspanzijom ublaži udar krize i stvori pretpostavka za gospodarski oporavak. (V. Šonje: 2020)

4.1. Utjecaj COVID-19 pandemije na BDP

Pri određivanju uspjeha pojedinog gospodarstva prvi pokazatelj je kretanje bruto domaćeg proizvoda. U nastavku je prikazan uvid i analiza kretanja BDP-a Hrvatske u godinama prije i za vrijeme trajanja COVID-19 pandemije.

Tablica 2. Kretanje vrijednosti BDP-a Republike Hrvatske od 2018.-2021. godine

BDP/Godine	2018.	2019.	2020.	2021.
BDP (u mil. HRK, tekuće cijene)	390 856	412 228	378 341	430 621
BDP (u mil. EUR, tekuće cijene)	52 718	55 604	50 224	57 232
BDP - realna godišnja stopa promjene (u %)	2,9	3,5	-8,1	10,2

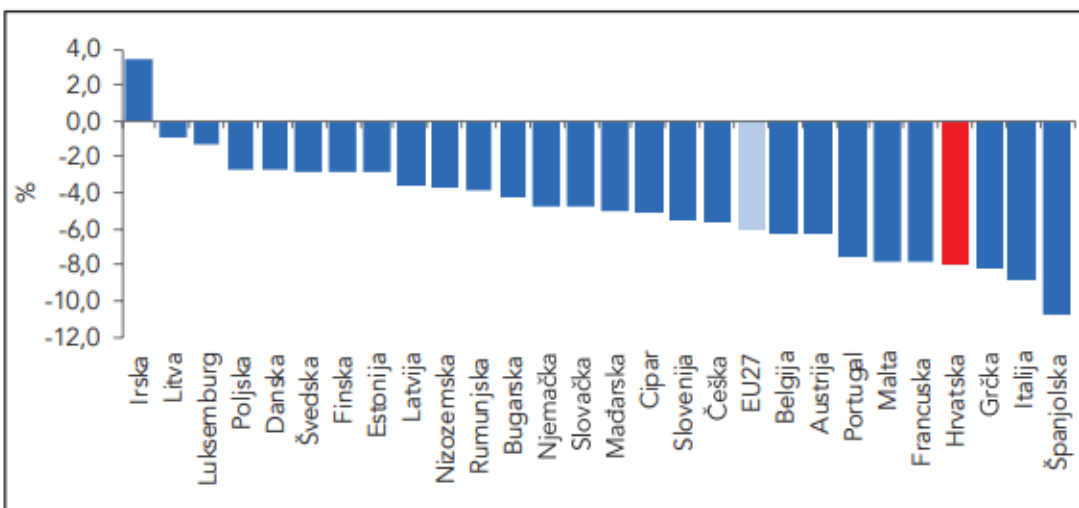
Izvor: HNB, <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>, pristupljeno

01.05.2022

Promatrajući vrijednost BDP-a od 2018. do 2021. godine, vidljivo je da je prije početka pandemije COVID-19 zabilježen pozitivan trend, izražen kroz kontinuirani rast BDP-a, što pandemija naglo prekida. Nakon toga je uslijedilo razdoblje naglog pada, što prema tablici pokazuje ukupna vrijednost na kraju razdoblja 2020. godine. Realna stopa promjene u 2020. godini ima negativnu vrijednost od -8,1%.

Kretanje globalnog gospodarstva, pa tako i hrvatskog, u 2020. godini obilježeno je negativnim utjecajem pandemije, koja je dovela do zastoja gospodarstava ili određenih djelatnosti, ograničila protok određenih roba, usluga i ljudi te utjecala na značajno smanjenje potrošnje. Prema procjeni MMF-a, pad globalne ekonomije iznosio je 4,4 posto, a pad realnog BDP-a bilježe sve najveće svjetske ekonomije osim Kine, koja je strogim mjerama relativno brzo stavila pandemiju pod kontrolu kao i zadržala svoju poziciju najvećeg svjetskog izvoznika (Zubak, Hanzl: 2020). Od ostalih članica najveći pad zabilježen je u onim zemljama koje su bile najviše pogođene pandemijom, te u onima s najvećim udjelom turizma u ukupnom gospodarstvu.

Grafikon 3. Kretanje BDP-a u EU članicama prema realnoj stopi 2020. godine u %

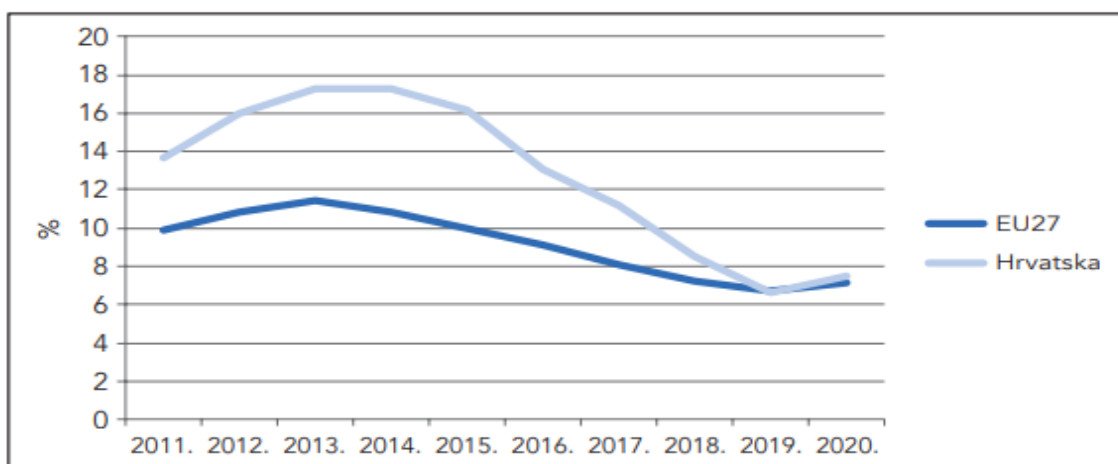
Izvor: izrada prema Eurostat u obradi HGK (2020), Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine, <https://www.hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf> pristupljeno 01.06.2022.

Hrvatska je snažno pogođena takvim kretanjima, te je pad BDP-a iznosio 8,0% i bio četvrti najveći među članicama. Pad BDP-a zabilježen je i na razini EU-a, i to od čak 6,1%. Pritom, pad je zabilježen kod svih članica osim kod Irske koja je, zahvaljujući prisutnosti velikih američkih farmaceutskih kompanija, ostvarila snažan rast izvoza farmaceutskih proizvoda (Zubak, Hanzl:2020).

4.2. Utjecaj COVID-19 pandemije na stopu (ne)zaposlenosti

Pri padu gospodarske aktivnosti od 8,0% očekivano je da će isto utjecati na snažne poremećaje na tržištu rada. Hrvatsko gospodarstvo je prema primjeru ostalih europskih gospodarstava uvelo politiku očuvanja radnih mjesta koja je utjecala na smanjenje poremećaja na tržištu rada. Neke od mjera koje je Vlada RH uvela bila je mjera subvencioniranja plaća koja je dopunjavana i produljena i u 2021. godini.

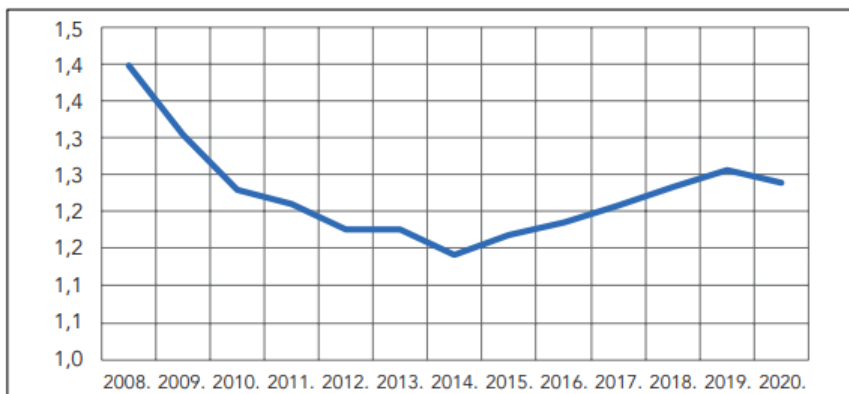
Grafikon 4. Kretanje stope nezaposlenosti 2011.-2020. RH u usporedbi sa EU27

Izvor: podaci preuzeti sa Eurostat 2020., Stopa nezaposlenosti, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/d/df/Unemployment_rates%2C_seasonally_adjusted%2C_February_2020.png, pristupljeno 10.05.2022.

Zbog politike očuvanja radnih mjesta iz priloženog grafikona 3 vidi se blagi porast stope nezaposlenosti u hrvatskom, kao i u gospodarstvu Europske unije (EU27 zemalja).

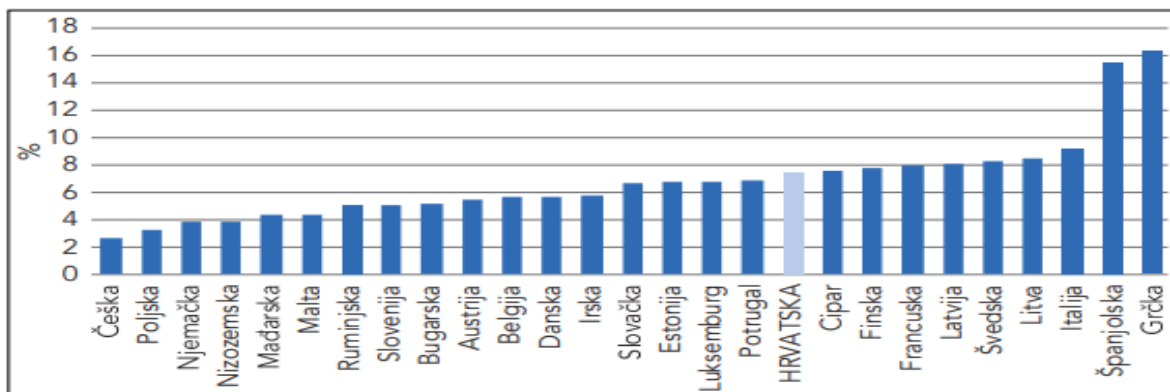
Grafikon 5. Odnos osiguranici/umirovljenici

Izvor: preuzeto sa Izvešća HZMO u obradi HGK (2020), Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine, <https://www.hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf> pristupljeno 10.05.2022.

Statistički podaci pokazuju da je broj osiguranika mirovinskog osiguranja pao za 1,2%, odnosno za 17.900, a administrativni broj zaposlenih za 0,7% odnosno za 11.200, dok je broj nezaposlenih porastao za 22.200 (17,2%). Zbog toga se ni odnos broja osiguranika i umirovljenika nije znatnije pogoršao (pao je s 1 : 1,26 na 1 : 1,24) te je ostao povoljniji nego 2018. godine (Zubak, Hanzl:2020).

Grafikon 6. Položaj Hrvatske prema stopi nezaposlenosti u EU 2020. godine

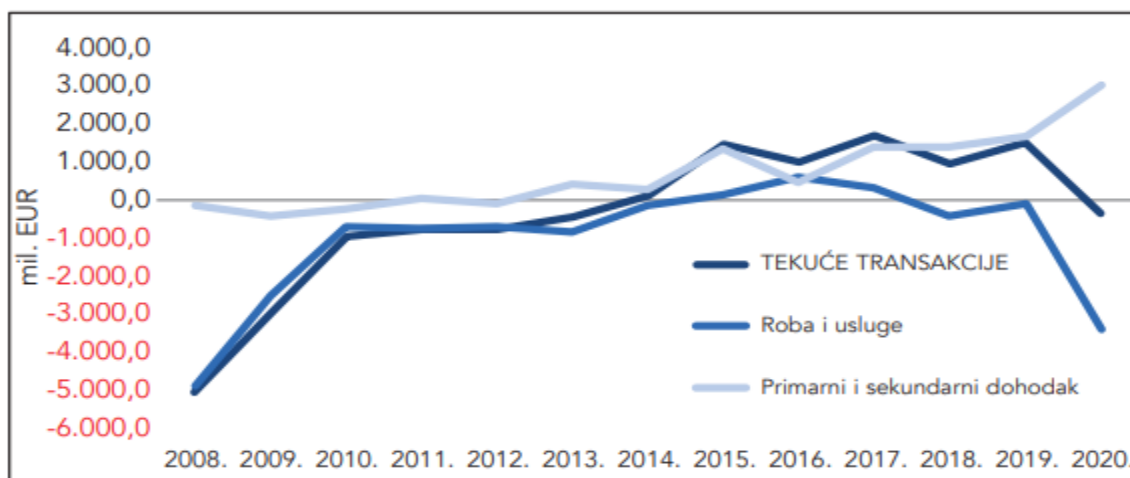
Izvor: podaci preuzeti sa Eurostat 2020., Stopa nezaposlenosti, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/d/df/Unemployment_rates_%2C_seasonally_adjusted%2C_February_2020.png, pristupljeno 10.05.2022.

Prema stopi nezaposlenosti Hrvatska je u prvoj godini COVID-19 pandemije zauzela 18-to mjesto među zemljama članicama EU-a.

4.3. Utjecaj COVID-19 pandemije na platnu bilancu

U razmjeni roba, usluga i kapitala s inozemstvom Hrvatska je od 2014. do 2020. godine ostvarivala suficit – u tekućim transakcijama od 0,3 do 3,4% vrijednosti BDP-a, a zajedno u tekućim i kapitalnim transakcijama od 0,7 do 4,9%. Poremećaji nastali u izvanrednim okolnostima pandemije ogledali su se u pogoršanju na računu tekućih transakcija platne bilance. Tako je niz od šest godina suficita u tekućim transakcijama prekinut u 2020. godini te je ostvaren deficit u iznosu od 379 milijuna eura odnosno 0,8% BDP-a. Ovakav poremećaj na tekućem računu bio je primarno odraz kretanja u razmjeni usluga od putovanja, što pokazuje širinu volumena turizma u hrvatskome gospodarstvu. Naime, kako se od ukupne razmjene usluga oko 70% ostvaruje pri razmjeni usluga u sferi putovanja, odnosno turizma, snažan pad prihoda od inozemnog turizma bio je ključan pri definiranju deficita na tekućem računu (Zubak, Hanzl:2021).

Grafikon 7. Prikaz platne bilance

Izvor: prema podacima HNB-a, Platna bilanca, <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/platna-bilanca> , pristupljeno 15.04.2022.

Pri razmjeni roba u 2020. godini, pri kojoj se uvijek ostvaruje manjak deficit je bio niži (-17,3%) nego prethodne godine zbog snažnijeg pada uvoza od izvoza. Naime, iako je vrijednost ukupne robne razmjene bila niža nego prethodne godine (-8,8%), pad uvoza (-10,7%) bio je dvostruko snažniji od pada izvoza (-5,4%). Kao i kod robnog podračuna, salda na dohodovnim podračunima bila su povoljnija nego prethodne godine. (Zubak, Hanzl:2021).

4.4. Utjecaj COVID-19 pandemije na turizam i promet

Epidemiološke mjere nalažu maksimalno smanjenje kretanja, pri čemu se za početak izdvaja rizična skupina starijih osoba, koje imaju veliku važnost u hrvatskom turizmu, posebice u razdoblju turističke predsezone i posezone. No, uz odgovarajuće higijenske mjere i usluge pružanja smještaja, veću sigurnost i vjerojatnost dolaska imaju Europljani kojima je lakše putovati automobilom i boraviti, primjerice, u kampovima, na svježem zraku. Zbog izbjegavanja korona virusa, Hrvatska se nalazi na popisu sigurnih destinacija jer ljudima koji putuju trenutno nije na prvom mjestu luksuz, već smirenost i sigurnost. (Tomić, 2021.).

Poremećaji u putovanjima unutar Europske unije kao i u domaćim putovanjima od kraja veljače 2020. godine (87% svih dolazaka turista) dodatno su pogoršali situaciju. Organizatori poslovnih događanja bili su posebno pogođeni zbog otkazivanja ili odgode više od 220 događaja u Europi tijekom prvog kvartala 2020. U ostalim turističkim sektorima, poput ugostiteljstva, obrazovanja i kulturnih aktivnosti, sve je više bio prisutan pritisak pandemije korona virusa i nastojanja da se ona ograniči. (Europska komisija, 2020:3).

Tablica 3. Dolasci i noćenja turista u vrijeme COVID-19 pandemije

	Dolasci			Noćenja		
	2020.	2021.	Indeksi 2021. 2020.	2020.	2021.	Indeksi 2021. 2020.
UKUPNO	7 001 128	12 775 794	182,5	40 794 455	70 201 959	172,1
Domaći turisti	1 455 849	2 134 985	146,6	5 415 391	7 354 132	135,8
Strani turisti	5 545 279	10 640 809	191,9	35 379 064	62 847 827	177,6

Izvor: Državni zavod za statistiku, Dolasci i noćenja turista u 2021., <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10190> pristupljeno 15.04.2022.

Kao što možemo vidjeti iz tablice, u 2020. godini zbog pandemije je uslijedilo zatvaranje granica između država, karantena, ograničenja putovanja i provođenje epidemioloških mjera, kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj. Te su odredbe imale izravan utjecaj na pad broja dolazaka i ostvarenih noćenja, što je nadalje uzrokovalo pad prihoda od djelatnosti vezanih uz turizam.

U svibnju 2020. godine u središte je pažnje vrlo brzo vraćen tradicionalni fokus Hrvatske na turizam kojim se pokušava izvući maksimum i napuniti državni proračun. Epidemiolozi nisu zadovoljni takvim razvojem situacije upozoravajući na drugi val zaraze. Vlada nije prestala vjerovati epidemiolozima, ali se odlučila na rizik ubrzanog popuštanja mjera svjesna velike krize koja je na rubu da se dogodi, ali i ohrabrena ranijim odlukama Australije i Njemačke o popuštanju mjera, iz sredine travnja, koje do sredine svibnja nisu dovele do pogoršanja situacije. (V.Šonje,2020).

U 2021. godini što se tiče ovog sektora vidi se značajan napredak u brojkama koje su gotovo dvostruko veće u odnosu na prethodnu godinu, što nam ukazuju rezultati indeksa dolazaka i noćenja 2021. u odnosu na 2020. godinu.

Tablica 4. Prikaz strukture noćenja u 2020. i 2021. godini

Oblici smještaja / % po godini	2020.	2021.
Hoteli i sličan smještaj	17,2 %	22,4%
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	60,4%	52,7%
Kampovi i prostori za kampiranje i ostalo	22,4%	24,9%

Izvor: Državni zavod za statistiku, Dolasci i noćenja turista u 2021., <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10190> pristupljeno 15.04.2022.

Prema strukturi noćenja, kao što vidimo u tablici, najviše je ljudi boravilo u odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor pod koje je moguće uvrstiti apartmane, kuće za odmor i slične objekte uglavnom u ponudi privatnog smještaja; nakon njih slijede kampovi, te na kraju hoteli. Možemo zaključiti da su ljudi birali smještaj sa manjom fluktuacijom turista istovremeno na jednom mjestu ili prostoru.

Hrvatski turizam je prema podacima Hrvatske turističke zajednice za prvih sedam mjeseci 2022. godine ostvario dobre rezultate. Hrvatsku je u navedenom periodu posjetilo 10,3 milijuna gostiju koji su ostvarili 54,3 milijuna noćenja. U odnosu na 2021. godinu brojke pokazuju 60% više dolazaka i 46% više noćenja (HTZ, 2022). Može se zaključiti kako se u 2022. hrvatski turizam oporavlja od utjecaja COVID-19 krize.

5. MJERE ZA OBNOVU I OPORAVAK OD KORONA KRIZE

Ukoliko promatramo mjere ekonomske politike vezane uz situaciju sa korona virusom, najvažnije je spomenuti sljedeće (Vlada RH, koronavirus.hr):

- potpore za očuvanje radnih mjesta
- potpore za skraćivanje radnog vremena
- nadoknada svih, ili dijela fiksnih troškova za poduzetnike
- potpore poljoprivrednicima
- COVID-19 zajmovi
- mjere HBOR-a

Potpore za očuvanje radnih mjesta - prilagođena mjera odnosi se na potporu za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim virusom COVID-19 i područja pogođena potresom (Sisačko-moslavačka, Zagrebačka i Karlovačka županija) za razdoblje ožujak-travanj 2021. godine. Tom je mjerom izmijenjena i dopunjena ona iz ožujka 2021. godine, pa joj je produženo važenje za mjesec travanj, a izmjene su vezane uz ciljnu skupinu radnika koji mogu ostvariti potporu, rokove za zaprimanje zahtjeva, te kriterije za dokazivanje pada prihoda. Maksimalna mjesečna potpora iznosi do 4000 kuna za stalno zaposlenog, ovisno o padu primanja (npr. pad primanja veći od 60% omogućuje potporu od 4000 kuna) ili na temelju odluke stožera i epidemiologa o zatvaranju objekta (Kutnji, Stojanović, 2021.). Zadnje donesene mjere trenutno su za mjesec svibanj i lipanj 2022. godine usmjerene na poslodavce koji se bave gospodarskom djelatnošću kao što su putničke agencije, turoperator i sektor kopnenog prijevoza, također u visini do 4000,00 kn po radniku (HZZ, 2022).

Subvencije za skraćivanje radnog vremena – također spadaju u potpore za očuvanje radnih mjesta, uvedene su u siječnju 2021. godine, a na snazi su do 31. prosinca 2022 (HZZ, 2022.). Ovu mjeru mogu koristiti poslodavci koji privremeno posluju sa smanjenim opsegom, a iznos mjesečne potpore iznosio je do 3600 kuna. Jedan od uvjeta za korištenje potpore je pad prihoda od najmanje 19% ili više u mjesecu korištenja potpore u odnosu na usporedno razdoblje (Kutnji, Stojanović, 2021.).

Nadoknada svih ili dijela fiksnih troškova za poduzetnike kojima je obustavljen rad i kojima je pad prihoda/primitaka u tekućem mjesecu u odnosu na isti mjesec prethodne godine bio minimalno 60%. Pravo na nadoknadu ostvaruju i poduzetnici koji su započeli s radom tijekom 2020. godine ako im je pad prihoda/primitaka u tekućem mjesecu u odnosu na studeni 2020. bio najmanje 60%. Visinu potpore utvrđuje porezna uprava, a moguće je zatražiti nadoknadu troškova najma prostora, obvezne pričuve, energije, vode, plina, komunalnih usluga, interneta, spomeničke rente, knjigovodstvenog servisa i sl. (Kutnji, Stojanović, 2021.).

Raspisana su dva nova natječaja Ministarstva poljoprivrede za potpore poljoprivrednicima i MSP-ima pogođenima korona krizom u sklopu Mjere 21 Izvanredna privremena potpora iz Programa ruralnog razvoja 2014-2020. Ukupna raspoloživa sredstva za oba natječaja iznose 200 milijuna kuna, pri čemu maksimalna potpora za poljoprivrednike iznosi 52.800 kuna, a za MSP-ove 377.590 tisuća kuna (Kutnji, Stojanović, 2021.).

COVID-19 zajmovi – potpore za mikro, male i srednje poduzetnike u djelatnostima pogođenima korona virusom koje osigurava HAMAG BICRO. Zajmovi su namijenjeni financiranju obrtnih sredstva, do maksimalnog iznosa 380.000 kuna, uz kamatnu stopu 0,25% te poček do 12 mjeseci. Maksimalni rok otplate je 5 godina. Uvjet za korištenje zajmova je nemogućnost obavljanja djelatnosti prema odluci stožera civilne zaštite ili pad prihoda poduzetnika u 2020. godini od minimalno 60% u odnosu na 2019. ili pad prihoda od min. 20% ako je poduzetnik s potpomognutih područja prema indeksu razvijenosti (Kutnji, Stojanović, 2021.).

Mjere HBOR-a – mjera „Obrtna sredstva COVID-19“ provodi se kao privremena u okviru programa kreditiranja „Obrtna sredstva“. Primjena mjere je produljena do 30. lipnja 2021. ili do iskorištenja raspoloživih sredstava. Krediti su namijenjeni poslovnim subjektima u privatnom i javnom sektoru, a sredstva se mogu koristiti za financiranje tekućeg poslovanja te podmirenje kratkoročnih obveza.. Minimalni iznos kredita je 100.000 kuna, uz kamatnu stopu 2% i rok otplate do tri godine (uključujući poček do 1 godine) (Kutnji, Stojanović, 2021.).

Ukratko, s ciljem ublažavanja krize i osiguravanja pomoći gospodarstvu, Vlada je donijela niz mjera koje je kontinuirano prilagođavala epidemiološkoj i gospodarskoj situaciji. Prvi paket mjera iz ožujka 2020. sadržavao je 63 mjere procijenjene vrijednosti 30 milijardi kuna, nakon čega su mjere redovito revidirane i nadopunjavane. Najvažnije skupine mjera bile su usmjerene na odgodu javnih plaćanja, očuvanje radnih mjesta i osiguranje kredita za likvidnost.

6. ZAKLJUČAK

Promatrajući povijesni tijek pandemija na globalnoj razini moguće je zaključiti kako su osim utjecaja na zdravstveno stanje stanovništva svojim neposrednim djelovanjem ostavile značajne posljedice na gospodarstva zemalja koje su zahvaćene. U suvremeno doba pojava COVID-19 pandemije je najaktualniji primjer bolesti koja je zahvatila i ostavila posljedice na gotovo svako gospodarstvo u svijetu gdje su se s obzirom na veličinu i snagu gospodarstva zemlje susrele sa problemima i neprilikama za koje je nužno bilo pronaći rješenje. Utjecaji pandemije na određeno gospodarstvo direktno su povezani uz donošenje različitih mjera kojima su zemlje nastojale usporiti širenje bolesti i rasteretiti zdravstveni sustav, stoga su mnoge zemlje donosile odluke o restrikciji kretanja odnosno uvođenju tzv. *lockdown-a* koji je bio jedan od pokretača pojava i promjena u nacionalnim gospodarstvima. Također, važno je i napomenuti kako su neke zemlje, primjerice Švedska, imale i liberalniji pristup što se tiče provođenja mjera ali su s druge strane imale utjecaj na opterećenje zdravstvenog sustava.

Slijedeći poglavlja ovog rada moguće je zaključiti da su najčešći negativni utjecaji na gospodarstva prikazana u padu potražnje i BDP-a zemalja koje slijedi povećanje broja nezaposlenih. Industrijska proizvodnja i sektor usluga također bilježe negativna kretanja, raste inflacija te nastupa razdoblje recesije. Sve navedeno je moguće je simbolizirati kao zakretanje kotača gospodarstva u suprotnom smjeru ponajviše zbog toga što je radna snaga ograničena bilo zdravstvenim stanjem ili mjerama koje su nužne kako bi se usporilo djelovanje pandemije. Gospodarstvo RH je imalo također značajne posljedice te nije bilo izostavljeno utjecaja COVID-19 krize. U razdoblju trajanja krize koja se počela osjećati početkom 2020., i kroz naredna razdoblja, dolazi do visokog pada BDP-a, zbog strukture gospodarstva u kojoj veliki udio zauzima turistički i ugostiteljski sektor. Nakon nastanka krize cilj svakog gospodarstva je osigurati povratak i stabilnost, te osigurati mjere i potpore kako bi čim prije izašlo iz krize što je u ovom slučaju na dobar način učinilo i hrvatsko gospodarstvo.

LITERATURA

Knjige:

1. Beach, B. i dr. (2020): The 1918 influenza pandemic and its lessons for Covid-19. NBER Working Paper No. 27673.
2. Mamelund, S.E. (2008): Influenza, Historical. University of Oslo, Oslo, Norway
3. Ravančić, G. (2006): Crna smrt 1348.-1349. u Dubrovniku – srednjovjekovni grad i doživljaj pandemije, Filozofski fakultet Zagreb.
4. Šonje, V., Kotarski, K. (2020): Korona ekonomika – pet jahača apokalipse, Arhivanalatika d.o.o. Zagreb
5. Zubak, D., Hanzl, Ž. (2021): Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine, HGK, Intergrafika TTŽ, Zagreb, 2021.

Članci i znanstveni radovi:

1. Curtis, D. (2018.), Dangers of Noncritical Use of Historical Plague Data, Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/321443119_Dangers_of_Noncritical_Use_of_Historical_Plague_Data/link/5a3a652a458515889d2ddbc8/download
2. Dans, E. (2020) The Pandemic Really Has Changed The World Forever, <https://www.forbes.com/>
3. Fernandes, N.(2020): Economic Effects of Coronavirus Outbreak (COVID-19) on the World Economy Dostupno na: [Fernandes, N. \(2020\). Economic Effects of Coronavirus Outbreak \(COVID-19\) on the World Economy. - References - Scientific Research Publishing \(scirp.org\)](#)
4. Frith, J. (2012) The History of Plague – Part 1: The Three Great Pandemics. History. Issue Volume 20 No. 2: 11-16.
5. Kutnji, Ž., Stojanović, S., (2021.) Pandemija covid-19: utjecaj na gospodarstvo i mjere za ublažavanje krize u republici hrvatskoj Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/382178>

6. Li, Z., Farmanesh, P., Kirikkaeli, D. (2021.) A comparative analysis of COVID-19 and global financial crises: evidence from US economy Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2021.1952640>
7. Mulhern, O., (2020.), Mapping the Spanish Flu Pandemic, Dostupno na: https://earth.org/data_visualization/pandemic-map-the-spanish-flu/
8. Praščević, A. (2020): Ekonomski šok pandemije covid 19 – prekretnica u globalnim ekonomskim kretanjima. Dostupno na: [Ekonomski Šok Pandemije Covid 19 – Prekretnica U Globalnim Ekonomskim Kretanjima \(Economic Shock Of The Covid-19 Pandemic - A Turning Point In Global Economic Developments\) \(repec.org\)](https://repec.org/papers/2020/01/ekonomski_sok_pandemije_covid_19_prekretnica_u_globalnim_ekonomskim_kretanjima)
9. Suman, R., Javid, M., Nandan, D. (2020.) Sustainability of Coronavirus on Different Surfaces. Journal of clinical and experimental hepatology, str. 386-390.
10. Stewart, C. (2022.) Coronavirus (COVID-19) in Sweden - Statistics & facts Dostupno na: https://www.statista.com/topics/6267/coronavirus-covid-19-in-sweden/#topicHeader_wrapper
11. Tomić, J. (2021.) Transformacija putovanja i prognoziranje turizma - ponašanje putnika u post covid turizmu, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković
12. Vince, A. (2020.) COVID-19, pet mjeseci kasnije. Liječnički vjesnik, str. 55-63.
13. Xie, M., Chen, Q. (2020.) Insight into 2019 novel coronavirus- An updated interim review and lessons from SARS-CoV and MERS-CoV. Elsevier, str. 119-124.

Internetski izvori:

1. Bloomberg-Tracking Covid 19 statistics, [Coronavirus: Mapping Covid-19 Confirmed Cases and Deaths Globally \(bloomberg.com\)](https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-11/coronavirus-mapping-covid-19-confirmed-cases-and-deaths-globally)
2. Center for disease control and prevention <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1918-pandemic-h1n1.html>
3. Državni zavod za statistiku, dolasci i noćenja turista u 2021., <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10190>
4. European Commission. Emerging and reemerging infectious diseases [Emerging and reemerging infectious diseases | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/euro-observatory/en/emerging-and-reemerging-infectious-diseases)
5. Epidemije i pandemije, [Epidemije i pandemije brošura A5 - web \(gov.hr\)](https://www.gov.hr/hr/epidemije-i-pandemije)

6. Eurostat, Stopa nezaposlenosti, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/d/df/Unemployment rates %2C season ally adjusted %2C February 2020.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/d/df/Unemployment_rates_%2C_season_ally_adjusted_%2C_February_2020.png)
7. Program zadržavanja radnih mjesta <https://mjera-zrm.hzz.hr/zadrzavanje-radnih-mjesta/>
8. Hrvatska narodna banka, Platna bilanca, <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/platna-bilanca>
9. Hrvatska turistička zajednica, Hrvatsku od početka godine posjetilo više od 10 milijuna turista – priopćenje za javnost, <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/hrvatsku-od-pocetka-godine-posjetilo-vise-od-10-milijuna-turista>
10. Slučajevi COVID 19 [Coronavirus: Mapping Covid-19 Confirmed Cases and Deaths Globally \(bloomberg.com\)](https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-20-coronavirus-mapping-covid-19-confirmed-cases-and-deaths-globally)
11. Sweden: COVID-19: Economic Update - 22 February, <https://www.mfat.govt.nz/en/trade/mfat-market-reports/market-reports-europe/sweden-covid-19-economic-update-22-february/>
12. HZZ - Mjere i potpore poslodavcima tokom COVID-19 pandemije - https://mjera-zrm.hzz.hr/skracivanje-radnog-vremena-za-2022-godinu/?fbclid=IwAR1XNgXDWQxOPQsTDHExTyXQk0VA-gDx5G_ItNLoV5BN6EvxU9hrijW4SwY

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

SLIKE:

Slika 1. Žarišta crne smrti tijekom 14. stoljeća.....	5
Slika 2. Kretanje pandemije španjolske gripe u 20. stoljeću.....	7
Slika 3. Utjecaj i raširenost COVID-19.....	8

TABLICE:

Tablica 1. Utjecaj pandemije COVID-19 na gospodarstvo.....	11
Tablica 2. Kretanje vrijednosti BDP-a Republike Hrvatske od 2018.-2021. godine.....	16
Tablica 3. Dolasci i noćenja turista u vrijeme COVID-19 pandemije.....	22
Tablica 4. Prikaz strukture noćenja u 2020. i 2021. godini.....	23

GRAFIKONI:

Grafikon 1. Kretanje BDP-a Kine u razdoblju od 2000.-2020. godine	13
Grafikon 2. Kretanje % nezaposlenosti u SAD od 2018.-2022.....	14
Grafikon 3. Kretanje BDP-a u EU članicama prema realnoj stopi 2021. godine u %.....	17
Grafikon 4. Kretanje stope nezaposlenosti 2011.-2020. RH u usporedbi sa EU27.....	18
Grafikon 5. Odnos osiguranici/umirovljenici	19
Grafikon 6. Položaj Hrvatske prema stopi nezaposlenosti u EU 2020. godine.....	19
Grafikon 7. Prikaz platne bilance.....	20

SAŽETAK

Globalne pandemije kroz povijest narušile su mnogobrojna gospodarstva. Utjecaji pandemije povezani su uz reakcije određenih gospodarstava, te donošenje raznih mjera kojima se pokušavaju zaštititi najvažniji sektori gospodarstva, radnici i imovina kako bi se učinak pandemije ublažio. U gotovo svim gospodarstvima negativne posljedice su zabilježene u opadanju BDP-a i obustavljanju poslovanja brojnih poduzeća, što se nadalje manifestiralo kroz povećanje nezaposlenosti, pogoršanje zdravstvenog stanja stanovništva i u konačnici povećanje smrtnosti stanovništva. Hrvatsko gospodarstvo također je pretrpjelo posljedice koronavirusa koji je direktno utjecao na pad BDP-a, poremećaje u platnoj bilanci, rast stope nezaposlenosti. Sa namjerom da spriječi njegovo širenje u hrvatskoj je primijenjen lockdown koji je znatno utjecao na ograničenje kretanja ljudi, a turizam i promet su jedni od sektora gospodarstva koji su pretrpjeli najviše posljedica. Mjerama i potporama u cilju je osigurati povratak i stabilnost.

SUMMARY

Global pandemics throughout history have disrupted numerous economies. The impacts of the pandemic are connected with certain reactions of economies, and the adoption of various measures that try to protect the most important sectors of the economy, workers and property, in order to mitigate the effect of the pandemic. In almost all economies, negative consequences were recorded in the decline of GDP and the suspension of operations of numerous companies, which further manifested itself through an increase in unemployment, a deterioration in the health status of the population and ultimately an increase in the mortality rate of the population. The Croatian economy also suffered the consequences of the coronavirus, which directly affected the fall in GDP, disturbances in the balance of payments, and the increase in the unemployment rate. With the intention of preventing its spread, a "lockdown" was applied in Croatia, which significantly affected the restriction of the movement of people, tourism and traffic, which are one of the sectors of the economy that suffered the most consequences. The measures and supports aim to ensure return and stability.